

- Orban-Lembryk, L.E. (2003). *Social psychology*. Kyiv: Akademyvdav. 448 p.
- Ovsiienko, L. M. (2020). *Methods of teaching Ukrainian as a foreign language in higher education institutions*. Kyiv: Feniks. 119 p.
- Pentyliuk, M.I. (2004). *Methods of teaching Ukrainian in secondary schools*. Kyiv: Lenvit. 400 p.
- Stativka, V. (2006). *Integrated teaching of speech activity types of secondary school students in the process of text preparation and creation*. Abstract of Doctor Science Dissertation of Pedagogy. Kyiv. 40 p.
- Stankevych, N. (2016). *Integrated teaching of speech activity types in the course of Ukrainian as a foreign language: Theoretical and practical aspects*. *Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language*, 12: 232–242.
- Sokil, B., Tsisar, N., Tsenyukh, O., Mertsalo, M., Stavnycha, S., & Skyba, K. (2016). *Audiovisual tools in teaching foreign students*. *Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language*, 12: 210–217.
- Fedorova, O.A. (2016). *Development of listening skills of foreign preparatory students in the process of teaching Ukrainian: Theses of Ph.D Dissertation in Pedagogy*. Kherson. 220 p.
- Tsisar, N. (2012). *Readability of texts in the course of Ukrainian as a foreign language*. *Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language*, 7: 181–186.
- Shvets, H.D. (2019). *Theory and practice of teaching Ukrainian to foreign students of humanities specialties*. Kyiv: Feniks. 529 p.

BIDENKO Larysa

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Journalism and Philology, Sumy State University

A SYSTEM OF EXERCISES FOR TEACHING READING TO FOREIGN STUDENTS

Summary. *The article examines the system of exercises used in teaching reading to foreign students learning Ukrainian as a foreign language within the communicative-activity approach. This approach emphasizes the development of different types of speech activity and focuses on learners' real communicative needs. Reading is considered not only a receptive skill but also a key component of communicative competence, contributing to the acquisition of vocabulary, grammar, and cultural knowledge.*

The paper analyzes the concept of a "system of exercises" in linguodidactics and identifies its main characteristics: integrity, consistency, communicative orientation, and gradual progression of difficulty. An exercise is defined as a specially organized learning activity aimed at developing language skills through repeated performance. The effectiveness of teaching reading depends on a well-structured system of exercises that ensures a transition from decoding graphic symbols to text comprehension and interpretation.

Four stages of reading skill formation are distinguished: the preparatory stage, the stage of developing reading technique, the stage of semantic comprehension, and the stage of text interpretation. Each stage includes a set of exercises aimed at developing specific subskills.

At the preparatory stage, students learn the Ukrainian alphabet, phonetics, and basic vocabulary. The second stage focuses on developing reading technique, including fluency, accuracy, and reading speed. The third stage develops comprehension skills such as identifying key information, establishing logical connections, and understanding meaning from context. The final stage involves interpretation, including summarizing, discussing, and expressing personal opinions.

The study confirms that effective reading instruction requires a coherent and systematic set of exercises integrated with other types of speech activity. The proposed model ensures the gradual development of reading skills and can be adapted to different proficiency levels.

Further research should focus on differentiated exercise systems (A1–C1) and the integration of digital technologies into reading instruction.

Keywords: *Ukrainian as a foreign language; reading; system of exercises; stages of reading skill formation.*

Одержано редакцією 05.04.2026
Прийнято до публікації 24.03.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-2-93-99>

 <https://orcid.org/0000-0002-7375-1281>

ОЛІЙНИК Леонід

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
начальник науково-методичного відділу аналізу та прогнозу освітньої діяльності
науково-методичного центру організації та провадження освітньої діяльності,
Національний університет оборони України

 ol33@ukr.net

УДК 378.147:355.23:37.015.31(045)

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ В УМОВАХ ІНТЕНСИВНОЇ ПЕРЕПІДГОТОВКИ У ВВНЗ

У статті обґрунтовано технологічний підхід до формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ.

Актуальність дослідження зумовлена потребою сектору безпеки і оборони України в підготовленому військовому резерві, здатному в обмежені строки адаптуватися до виконання службово-бойових завдань, діяти в умовах невизначеності, швидкої зміни оперативно-тактичної обстановки та високої інтенсивності бойових дій.

Доведено, що інтенсивна перепідготовка офіцерів запасу у ВВНЗ не може зводитися лише до скороченого засвоєння навчального матеріалу або фрагментарного оновлення змісту військово-спеціальних дисциплін. Вона потребує цілісної педагогічної технології, яка забезпечує діагностування вхідного рівня підготовленості слухачів, визначення пріоритетних освітніх результатів, добір практико-орієнтованого змісту, застосування активних методів навчання, моделювання службово-бойових ситуацій, поточний

моніторинг результатів і коригування освітнього процесу.

Уточнено сутність поняття «військово-спеціальні компетентності офіцерів запасу» як інтегрального результату професійної військової підготовки, що поєднує військово-теоретичні знання, практичні навички, здатність до управління підрозділом, застосування озброєння і військової техніки, аналізу бойової обстановки, організації взаємодії, прийняття рішень і відповідального виконання службово-бойових функцій.

Обґрунтовано, що в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ особливого значення набувають алгоритмізованість, діагностичність, практична спрямованість, керованість і коригованість освітнього процесу.

Запропоновано технологічну логіку формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу, що охоплює цільово-діагностичний, змістово-інтенсивний, практико-моделювальний, контрольльно-рефлексивний та аналітично-коригувальний етапи.

Визначено, що результативність такої технології залежить від узгодження цілей підготовки з реальними потребами військової практики, використання досвіду російсько-української війни, застосування тактичних задач, кейс-методу, моделювання бойових ситуацій, групової роботи, післядійового аналізу та системи поетапного оцінювання.

Ключові слова: військово-спеціальні компетентності офіцерів запасу; інтенсивна перепідготовка; ВВНЗ; військова освіта; технологічний підхід; педагогічна технологія; практична підготовка; компетентнісний підхід; офіцери запасу; професійна військова підготовка.

Постановка проблеми. Сучасні умови функціонування сектору безпеки і оборони України актуалізують проблему якісної підготовки військового резерву, здатного оперативно залучатися до виконання завдань за призначенням. Повномасштабна збройна агресія проти України засвідчила, що ефективність оборони держави значною мірою залежить не лише від чисельності підготовленого особового складу, а й від рівня сформованості його професійних, військово-спеціальних, управлінських і психологічних якостей.

Особливої уваги в цьому контексті потребує формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ. Саме ця категорія військових фахівців має у відносно стислі строки відновити, оновити або поглибити знання, уміння й навички, необхідні для виконання службово-бойових функцій у сучасних умовах. Інтенсивний характер перепідготовки вимагає не механічного ущільнення навчального матеріалу, а науково обґрунтованої технологізації освітнього процесу, спрямованої на досягнення конкретного, діагностованого й практично значущого результату.

Стратегія воєнної безпеки України визначає необхідність підготовки держави, суспільства і сектору безпеки та оборони до всеохоплюючої оборони, стійкого опору агресору й використання всього потенціалу держави для відсічі збройній агресії (Стратегія воєнної безпеки України, 2021). У цьому контексті підготовлений військовий резерв набуває стратегічного значення, оскільки забезпечує можливість своєчасного посилення Збройних Сил України та інших складових сил оборони.

Нормативною основою підготовки офіцерів запасу є Порядок проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 48 від 01 лютого 2012 року. Цей документ визначає організаційні засади військової підготовки громадян України, спрямованої на здобуття ними знань, умінь і навичок, необхідних для виконання військового обов'язку в запасі, проходження військової служби та служби у військовому резерві (Порядок проведення військової підготовки, 2012).

Водночас реалії сучасної війни засвідчують, що традиційні підходи до організації військової підготовки не завжди забезпечують необхідну динаміку формування компетентностей в умовах обмеженого навчального часу, неоднорідного рівня підготовленості слухачів і потреби швидкого переходу від теоретичних знань до практичних дій. Саме тому постає необхідність обґрунтування технологічного підходу, який дає змогу структурувати освітній процес, визначити його етапи, засоби, методи, критерії оцінювання й механізми корекції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика професійної військової освіти, формування компетентностей військових фахівців і підвищення якості освітнього процесу у ВВНЗ має міждисциплінарний характер. Її теоретичне осмислення спирається на положення загальної педагогіки, військової педагогіки, дидактики вищої школи, компетентнісного, системного, діяльнісного й технологічного підходів.

Загальні засади модернізації вищої освіти в Україні, її методологічні орієнтири та потребу оновлення змісту освітньої діяльності розкрито у працях В. Андрущенка, який акцентує увагу на необхідності приведення вищої освіти у відповідність до суспільних трансформацій і нових вимог до фахівця (Андрущенко, 2001). В. Кремень розглядає неперервну професійну освіту як важливу умову розвитку особистості, професійної мобільності та здатності фахівця до

постійного оновлення знань і вмінь (Кремень, 2000). Н. Ничкало обґрунтовує значення наукового забезпечення якісної освіти, наголошуючи на необхідності врахування світових тенденцій і національних освітніх реалій (Ничкало, 2004).

Важливе значення для дослідження мають праці, присвячені дидактичним основам військової освіти. В. Ягупов розкриває загальнодидактичні засади навчання військовослужбовців, підкреслюючи специфіку освітнього процесу у військовому середовищі, де навчання безпосередньо пов'язане з підготовкою до виконання службових і бойових завдань (Ягупов, 2002). А. Зельницький, Т. Труш і В. Водолазський аналізують моніторинг як складову управління якістю військової освіти у ВВНЗ і ВНП ЗВО, що є важливим для обґрунтування діагностувально-моніторингової складової педагогічної технології (Зельницький, Труш, Водолазський, 2011).

Питання формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів розкрито в дослідженнях О. Торічного. Учений обґрунтовує теоретико-методичні засади формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання, визначаючи її як складний інтегральний результат професійної підготовки (Торічний, 2013). А. Кучерявий досліджує управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх фахівців, що має значення для організації інтенсивної перепідготовки, у межах якої значна частина результативності залежить від здатності слухача самостійно працювати з навчальним матеріалом, аналізувати інформацію й застосовувати її у практичній діяльності (Кучерявий, 2014).

Окремий напрям сучасних досліджень становлять праці, присвячені моделюванню процесу формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в освітньому середовищі ВВНЗ. Зокрема, А. Бондаренко обґрунтовує модель формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу, акцентуючи увагу на структурній організації освітнього середовища ВВНЗ і педагогічних умовах реалізації цього процесу (Бондаренко, 2025).

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що попри наявність досліджень, присвячених компетентнісному підходу, якості військової освіти, моделюванню освітнього середовища та формуванню військово-спеціальних компетентностей, недостатньо розкритим залишається саме технологічний аспект формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ. Потребує подальшого обґрунтування поетапний

алгоритм організації такого процесу, система методів практико-орієнтованого навчання, діагностування результатів і коригування освітньої діяльності відповідно до рівня підготовленості слухачів і потреб сучасної військової практики.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати технологічний підхід до формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ та визначити структурно-функціональні етапи педагогічної технології його реалізації у процесі практичної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ доцільно розглядати як цілеспрямований, поетапний і керований освітній процес, результатом якого має стати готовність слухачів до виконання службово-бойових функцій у реальних або наближених до реальних умовах військово-професійної діяльності.

На відміну від базової підготовки, інтенсивна перепідготовка має низку специфічних ознак. По-перше, вона здійснюється в обмежені строки, що потребує чіткого добору найсуттєвішого змісту навчання. По-друге, її учасники можуть мати різний рівень попередньої військової, професійної та практичної підготовленості. По-третє, освітній процес має бути максимально наближеним до умов сучасної війни, оскільки його результат повинен виявлятися не лише у знаннях, а передусім у здатності діяти, приймати рішення, організовувати роботу підлеглих і відповідати за наслідки управлінських рішень.

У цьому дослідженні військово-спеціальні компетентності офіцерів запасу розглядаються як інтегральний результат професійної військової підготовки, що поєднує військово-теоретичні знання, практичні навички застосування озброєння і військової техніки, здатність до управління підрозділом, аналізу бойової обстановки, прийняття обґрунтованих рішень, організації взаємодії, забезпечення виконання службово-бойових завдань і дотримання відповідальності за прийняті рішення. Такий підхід узгоджується з розумінням компетентності як інтегрального показника якості підготовки фахівця, що виявляється у здатності й готовності застосовувати знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та особистісні якості у професійній діяльності (Кремень, 2000; Торічний, 2013).

Технологічний підхід у цьому контексті передбачає не лише використання окремих методів навчання, а побудову цілісної педагогічної технології, яка охоплює цілі, зміст,

методи, форми, засоби, критерії оцінювання, механізми зворотного зв'язку та корекції. Його сутність полягає в тому, що освітній процес проектується як послідовність взаємопов'язаних дій науково-педагогічних працівників і слухачів, спрямованих на досягнення заздалегідь визначеного результату.

Структура технології формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу, адаптована до особливостей освітнього процесу у ВВНЗ та умов

інтенсивної перепідготовки, може бути представлена на основі компетентнісного підходу. У цій структурі інтегративна єдність елементів виявляється через систему взаємозв'язків між цілями, змістом, методами, формами організації навчання, діагностикою результатів і коригуванням освітнього процесу. Основними складовими технології є організаційно-проектувальна, комунікативно-перетворювальна, діагностувально-моніторингова та аналітично-коригувальна складові (рис. 1).

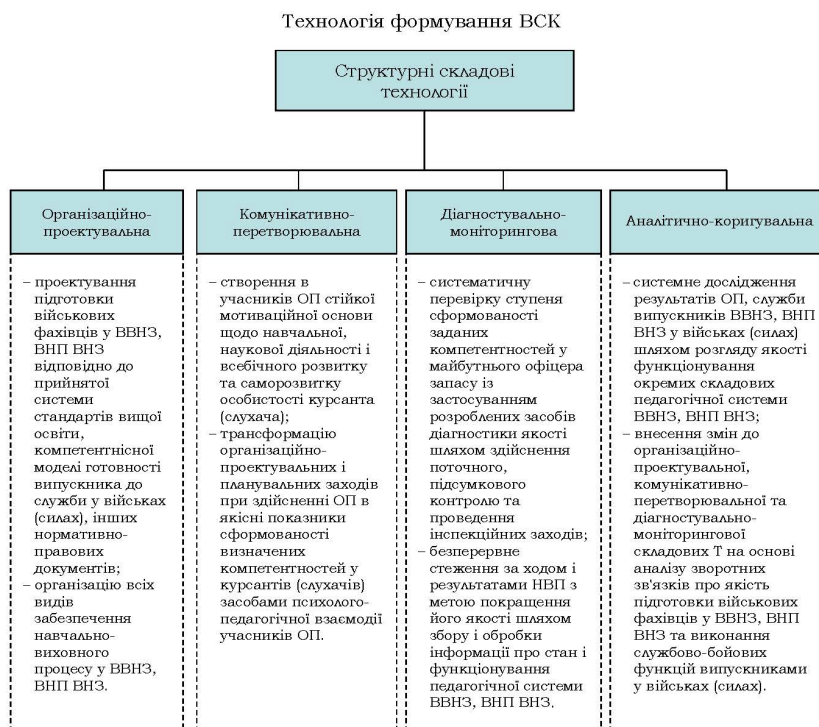

Рис. 1. Структура технології формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ

Організаційно-проектувальна складова забезпечує визначення діагностичних цілей інтенсивної перепідготовки офіцерів запасу, конкретизацію очікуваних результатів, добір змісту навчання та проектування освітніх завдань відповідно до службово-бойових функцій, які мають виконувати офіцери запасу.

Для умов інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ технологічний підхід має особливе значення, оскільки дає змогу зменшити хаотичність освітнього процесу, забезпечити логічну послідовність навчальних дій, оптимізувати навчальний час, підвищити практичну спрямованість занять і забезпечити постійне відстеження динаміки формування компетентностей. Саме технологізація створює можливість перейти від загального викладання навчального матеріалу до цілеспрямованого формування здатності діяти в умовах професійної військової діяльності.

На відміну від підходів, зорієнтованих переважно на моделювання освітнього

середовища ВВНЗ, у цьому дослідженні увагу зосереджено на технологізації процесу формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки. Це передбачає поетапність, алгоритмізованість, діагностичність, практичну спрямованість, керованість і коригованість освітнього процесу.

Першим етапом запропонованої технології є *цільово-діагностичний етап*. Його призначення полягає у визначенні вхідного рівня підготовленості офіцерів запасу, виявленні прогалин у знаннях, уміннях і практичних навичках, а також у конкретизації очікуваних результатів перепідготовки. На цьому етапі доцільно застосовувати вхідне тестування, співбесіди, аналіз попереднього досвіду служби, виконання коротких ситуаційних завдань, самооцінювання та експертне оцінювання. Результати діагностики мають бути використані для адаптації змісту навчання, визначення груп ризику, індивідуалізації освітньої траєкторії та розподілу навчального часу.

Другим етапом є *змістово-інтенсивний етап*, що передбачає добір навчального матеріалу відповідно до пріоритетності службово-бойових завдань, які має виконувати офіцер запасу. В умовах інтенсивної перепідготовки неможливо охопити весь обсяг традиційного курсу в повному академічному форматі. Тому зміст має будуватися за принципом функціональної необхідності: насамперед опрацьовуються ті знання й уміння, які безпосередньо впливають на здатність офіцера діяти в бойовій або наближеній до бойовій обстановці.

До такого змісту доцільно віднести основи управління підрозділом, організацію взаємодії, аналіз тактичної обстановки, порядок прийняття рішень, застосування озброєння і військової техніки, організацію всебічного забезпечення, основи бойового управління, використання безпілотних систем, дотримання норм міжнародного гуманітарного права, безпеку особового складу, морально-психологічну стійкість і роботу з бойовим досвідом російсько-української війни.

Третім етапом є *практико-моделювальний етап*. Саме він є центральним у процесі формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу, оскільки компетентність формується не лише через засвоєння інформації, а через багаторазове виконання професійно значущих дій. У межах цього етапу доцільно використовувати тактичні задачі, навчальні кейси, ситуаційне моделювання, роботу в малих групах, командно-штабні елементи, рольові функції, аналіз реальних або умовно змодельованих бойових епізодів, прийняття рішень в умовах дефіциту часу та обмеженості інформації.

Особливе значення має моделювання нестандартних ситуацій, які вимагають від офіцера не лише знання статутних положень або алгоритмів дій, а й здатності аналізувати обстановку, оцінювати ризики, передбачати наслідки рішень і брати на себе відповідальність. У цьому контексті практична підготовка повинна бути спрямована на формування не виконавської пасивності, а професійної суб'єктності офіцера запасу.

Четвертим етапом є *контрольно-рефлексивний етап*. Його зміст полягає у поточному оцінюванні динаміки формування військово-спеціальних компетентностей, фіксації результатів виконання навчальних завдань, аналізі типових помилок і залученні слухачів до рефлексії власної діяльності. Контроль в умовах інтенсивної перепідготовки має бути не лише підсумковим, а й формувальним. Його призначення полягає не стільки у фіксації оцінки, скільки у

своєчасному виявленні труднощів і наданні зворотного зв'язку.

Доцільними інструментами цього етапу є чек-листи виконання практичних дій, рубрики оцінювання, короткі письмові рефлексії, післядійовий аналіз, взаємооцінювання в малих групах, експертні коментарі викладача, аналіз прийнятих рішень і порівняння альтернативних варіантів дій. Такий підхід дає змогу перетворити контроль із формальної процедури на засіб розвитку професійного мислення й відповідальності.

П'ятим етапом є *аналітично-коригувальний етап*. Він передбачає узагальнення результатів навчання, визначення рівня сформованості військово-спеціальних компетентностей, виявлення індивідуальних і групових проблем, а також внесення змін до змісту, методів, темпу й організації перепідготовки. В умовах інтенсивної перепідготовки цей етап має реалізовуватися не лише наприкінці курсу, а й після завершення окремих змістових модулів або практичних занять.

Важливо, щоб коригування не зводилося до повторення матеріалу. Воно має бути спрямоване на зміну способу навчальної взаємодії, добір додаткових практичних завдань, індивідуальне консультування, уточнення інструкцій, посилення проблемного або ситуаційного компонента занять. За таких умов педагогічна технологія набуває гнучкості, а освітній процес стає більш адресним і результативним.

Отже, технологічний підхід до формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ передбачає цілісне поєднання цільового, змістового, процесуального, діагностувального й коригувального компонентів. Його реалізація можлива за умови, що науково-педагогічні працівники виступають не лише трансляторами навчальної інформації, а й організаторами практичної діяльності, модераторами професійного обговорення, експертами з аналізу рішень і наставниками у процесі формування військово-професійної готовності слухачів.

Результативність запропонованого підходу залежить від дотримання низки педагогічних умов. До них належать: орієнтація змісту перепідготовки на реальні службово-бойові функції офіцера запасу; урахування вхідного рівня підготовленості слухачів; використання практико-орієнтованих методів навчання; інтеграція бойового досвіду російсько-української війни; забезпечення системного зворотного зв'язку; поєднання індивідуальної та групової роботи;

застосування діагностичних інструментів; готовність викладача оперативно коригувати освітній процес.

Таким чином, інтенсивна перепідготовка у ВВНЗ має розглядатися як спеціально організований педагогічний процес, що потребує чіткої технологічної логіки. Її результатом має бути не лише відновлення або оновлення знань, а формування здатності офіцерів запасу діяти професійно, відповідально й ефективно в умовах сучасної війни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті обґрунтовано, що формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ є актуальною науково-педагогічною проблемою, зумовленою потребами сектору безпеки і оборони України, досвідом сучасної російсько-української війни та необхідністю якісної підготовки військового резерву в обмежені строки.

Доведено, що інтенсивна перепідготовка офіцерів запасу не може бути ефективною за умов використання лише традиційних форм передавання знань. Вона потребує технологічного підходу, який забезпечує цілеспрямоване проєктування освітнього процесу, добір практико-орієнтованого змісту, застосування активних методів навчання, моделювання службово-бойових ситуацій, поточне діагностування результатів і коригування освітньої діяльності.

Уточнено сутність військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу як інтегрального результату професійної військової підготовки, що охоплює військово-теоретичні знання, практичні навички, здатність до аналізу обстановки, управління підрозділом, прийняття рішень, організації взаємодії та відповідального виконання службово-бойових функцій.

Запропоновано технологічну логіку формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в умовах інтенсивної перепідготовки у ВВНЗ, що включає цільово-діагностичний, змістово-інтенсивний, практико-моделювальний, контрольно-рефлексивний та аналітично-коригувальний етапи. Така структура дає змогу забезпечити поетапність, керованість, діагностичність, практичну спрямованість і результативність освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні критеріїв, показників і рівнів сформованості військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу; створенні діагностувального інструментарію для оцінювання результатів інтенсивної перепідготовки; експериментальній перевірці

ефективності запропонованої педагогічної технології у ВВНЗ; обґрунтуванні методики використання кейсів російсько-української війни у процесі практичної підготовки офіцерів запасу.

Список бібліографічних посилань

- Андрущенко, 2001 – Андрущенко В.П. (2001). Теоретико-методологічні засади модернізації вищої освіти в Україні на рубежі століть. *Вища освіта України*, 2: 5–13.
- Бондаренко, 2025 – Бондаренко А.П. (2025). Модель формування військово-спеціальних компетентностей офіцерів запасу в освітньому середовищі ВВНЗ. *Перспективи та інновації науки*, 8(54): 148–158. DOI: 10.52058/2786-4952-2025-8(54)-148-158.
- Зельницький, Труш, Водолазський, 2011 – Зельницький А.М., Труш Т.В., Водолазський В.О. (2011). Моніторинг в системі управління якістю військової освіти у ВВНЗ, ВНП ВВНЗ. *Вісник Національного університету оборони України*, 6(25): 49–53.
- Кремень, 2000 – Кремень В.Г. (2000). *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*: монографія / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Віпол. 613 с.
- Кучерявий, 2014 – Кучерявий А.О. (2014). *Управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів*: монографія. Черкаси: Чабаненко Ю.А. 344 с.
- Ничкало, 2004 – Ничкало Н.Г. (2004). Сучасні світові тенденції, українські реалії та перспективи наукового забезпечення якісної освіти. *Якісна освіта в багатосторонньому суспільстві*: матеріали регіонального семінару. Київ: Сфера: 35–45.
- Порядок проведення військової підготовки, 2012 – Порядок проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/48-2012-%D0%BF>.
- Стратегія воєнної безпеки України, 2021 – Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.
- Торічний, 2013 – Торічний О.В. (2013). *Теоретико-методичні засади формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання*: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ. 38 с.
- Ягупов, 2002 – Ягупов В.В. (2002). *Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України*: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ. 26 с.

References

- Andrushchenko, V.P. (2001). Theoretical and methodological foundations of modernization of higher education in Ukraine at the turn of the century. *Higher Education of Ukraine*, 2: 5–13. [in Ukr.].
- Bondarenko, A.P. (2025). Model of formation of military-special competencies of reserve officers in the educational environment of higher military educational institutions. *Perspectives and Innovations of Science*, 8(54): 148–158. DOI: 10.52058/2786-4952-2025-8(54)-148-158. [in Ukr.].
- Zelnytskyi, A.M., Trush, T.V., Vodolazskiy, V.O. (2011). Monitoring in the system of quality management of military education in higher military educational institutions and military educational units of higher educational institutions. *Bulletin of the National Defence University of Ukraine*, 6(25): 49–53. [in Ukr.].
- Kremen, V.H. (2000). *Continuing Professional Education: Problems, Searches, Prospects*: monograph / ed. by I.A. Ziazun. Kyiv: Vipol. 613 p. [in Ukr.].

- Kucheriavyi, A.O. (2014). *Management of Independent Educational Activity of Future Lawyers*: monograph. Cherkasy: Chabanenko Yu.A. 344 p. [in Ukr.].
- Nychkalo, N.H. (2004). Modern world trends, Ukrainian realities and prospects of scientific support for quality education. *Quality Education in a Multiethnic Society*: proceedings of the regional seminar. Kyiv: Sfera: 35–45. [in Ukr.].
- The procedure for conducting military training of citizens of Ukraine under the reserve officer training program: approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 01.02.2012 No. 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/48-2012-%D0%BF>. [in Ukr.].
- On the decision of the National Security and Defence Council of Ukraine dated March 25, 2021 “On the Military Security Strategy of Ukraine”: Decree of the President of Ukraine dated March 25, 2021 No. 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>. [in Ukr.].
- Torichnyi, O.V. (2013). *Theoretical and Methodological Foundations of Formation of Military-Special Competence of Future Border Guard Officers in the Learning Process*: extended abstract of Doctor’s thesis: 13.00.02. Kyiv. 38 p. [in Ukr.].
- Yahupov, V.V. (2002). *General Didactic Foundations of Training Conscripts of the Armed Forces of Ukraine*: extended abstract of Doctor’s thesis: 13.00.04. Kyiv. 26 p. [in Ukr.].

OLIINYK Leonid

Doctor Sciences of Pedagogy, Senior Researcher,
Head of the Scientific and Methodological Department for Analysis and Forecasting of Educational Activities,
Scientific and Methodological Center for the Organization and Implementation of Educational Activities,
National Defence University of Ukraine.

TECHNOLOGICAL APPROACH TO THE FORMATION OF MILITARY-SPECIAL COMPETENCIES OF RESERVE OFFICERS UNDER CONDITIONS OF INTENSIVE RETRAINING IN HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary. The article substantiates a technological approach to the formation of military-special competencies of reserve officers under conditions of intensive retraining in higher military educational institutions. The relevance of the study is determined by the need of the security and defence sector of Ukraine for a trained military reserve capable of performing service and combat tasks in conditions of uncertainty, limited time, rapid changes in the operational and tactical situation, and high intensity of combat operations.

The article clarifies the essence of military-special competencies of reserve officers as an integrated result of professional military training, which combines military-theoretical knowledge, practical skills, the ability to command a unit, analyse the combat situation, make decisions, organize interaction, use weapons and military equipment, and perform service and combat functions responsibly. It is proved that intensive retraining in higher military educational institutions should not be reduced to a shortened presentation of educational material. It requires a specially designed pedagogical technology that ensures diagnostics of the initial level of trainees, selection of practice-oriented content, application of active teaching

methods, modelling of service and combat situations, monitoring of learning outcomes, reflection and correction of the educational process.

The proposed technological logic includes target-diagnostic, content-intensive, practice-modelling, control-reflective and analytical-corrective stages. It is emphasized that the effectiveness of this technology depends on the connection between the content of retraining and real military practice, the use of the experience of the Russian-Ukrainian war, tactical tasks, case studies, group work, decision-making exercises, after-action review and a system of formative assessment.

Keywords: military-special competencies of reserve officers; intensive retraining; higher military educational institutions; military education; technological approach; pedagogical technology; practical training; competence-based approach; reserve officers; professional military training.

Одержано редакцією 26.03.2026
Прийнято до публікації 08.04.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-2-99-107>

 <https://orcid.org/0000-0002-7718-3488>

САВІНА Інна

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри історії війн та воєнного мистецтва,
Національний університет оборони України

 Savina_Inna@ukr.net

УДК 378.147:355.23:316.46(045)

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано технологію розвитку лідерської компетентності офіцерів оперативного рівня на курсах Л-3 у системі професійної військової освіти.

Актуальність дослідження зумовлена трансформацією військової освіти України, необхідністю підготовки військових лідерів, здатних ефективно здійснювати управлінську діяльність в органах військового управління, організувати штабну взаємодію, ухвалювати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та

забезпечувати результативність дій в об’єднаних операціях.

На основі аналізу освітньої програми курсу офіцерів об’єднаних штабів оперативного рівня Л-3, Каталогу військово-професійних компетентностей військових фахівців офіцерського, сержантського і старшинського складу та сучасних підходів до технологізації військової освіти уточнено зміст поняття “лідерська компетентність офіцера оперативного рівня”. Її розглянуто як інтегральну професійну здатність